

Helsingfors/Mariehamn 27.4.2026

Nr 15/26

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
25.3.2026, nr 49 och 51/2026.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 25.3.2026 antagna landskapslagar:

- 1) Landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om digitala informationstjänster för trafiksystemet (nedan *blankettlagen*),
- 2) Landskapslag om ändring av landskapslagen om ordnande av kollektivtrafiktjänster.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Genom blankettlagen görs lagen om digitala informationstjänster för trafiksystemet (FFS 992/2025), nedan *rikslagen*, tillämplig på Åland med i blankettlagen angivna avvikelser. Ändringar i rikslagen ska gälla på Åland från den dag de träder i kraft i riket, om inte annat följer av blankettlagen. Blankettlagen upphäver bestämmelser i vägtrafiklagen (1983:27) för landskapet Åland. I landskapslagen (2019:60) om ordnande av kollektivtrafiktjänster görs tekniska följdändringar.

Genom landskapslagstiftningen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/40/EU av den 7 juli 2010 om ett ramverk för införande av intelligenta transportsystem på vägtransportområdet och för gränssnitt mot andra transportslag (nedan *ITS-direktivet*). År 2023 har i ITS-direktivet gjorts märkbara ändringar som skulle ha införlivats i den nationella lagstiftningen senast den 21 december 2025.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagstiftningen syftar till ett genomförande av EU-rättsliga förpliktelser. Enligt artikel 1 i ITS-direktivet inrättar direktivet ett ramverk för ett samordnat och enhetligt införande och användning av intelligenta transportsystem (ITS) inom unionen, särskilt över gränserna mellan medlemsstaterna, och anges de allmänna villkor som krävs för det ändamålet. I förarbetena redogörs för ytterligare EU-förordningar som landskapslagstiftningen preciserar och kompletterar (LF nr 10/2025–2026, s. 3–17).

Enligt självstyrelselagens 59 b § 1 mom. är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden för Ålands del fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som anges i självstyrelselagen när åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Det förhållandet att medlemskapet i Europeiska unionen och att en del av lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet som avser landskapet utövas på EU-nivå påverkar inte behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket när unionsrätten genomförs på nationell nivå (RP 18/2002 rd, s. 18).

Blankettlagens 1 § gör rikslagen tillämplig på Åland med de avvikelser som anges i blankettlagen. Enligt rikslagens 1 § 1 mom. innehåller lagen bestämmelser om ordnandet av en nationell åtkomstpunkt som betjänar utbytet av information om trafiksystemet och av en informationstjänst för grundläggande information om trafiksystemet. Enligt rikslagens 1 § 2 mom. genomför lagen ITS-direktivet samt kompletterar och preciserar tre EU-förordningar.

Ålandsdelegationen har tidigare tagit ställning till landskapslagstiftning som genomför och beaktar ITS-direktivet. År 2019 ansågs den landskapslag som genomförde direktivet gälla landskapets myndigheter samt vägtrafik på vilka områden lagstiftningsbehörigheten enligt 18 § 1 och 21 punkterna i självstyrelselagen tillkommer landskapet. ITS-direktivet innehöll även bestämmelser som berörde rättsområdet standardisering, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 19 punkt (ÅD 15/19, se också ÅD 11/13).

Således är utgångspunkten att den nu aktuella blankettlagen gäller angelägenheter som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Till den del bestämmelser i landskapslag utgör riksbehörighet, kan de

med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen. Upptagande av stadganden som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt hör stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag till rikets behörighet. Blankett- och rikslagen innehåller bestämmelser som berör vissa grundläggande fri- och rättigheter. Därför bör även förenligheten med grundlagen bedömas.

I blankettlagens 2 § föreskrivs om ansvariga förvaltningsmyndigheter. Transport- och kommunikationsverkets uppgifter enligt rikslagen sköts av landskapsregeringen till den del det gäller att styra och följa upp verkställigheten av denna lag. I rikslagens 4 kap. föreskrivs om myndighetsuppgifter och påföljder. Med stöd av blankettlagens 2 § ankommer Transport- och kommunikationsverkets uppgifter på landskapsregeringen. Med stöd av blankettlagen utövar landskapsregeringen den tillsyn och har de tillsynsbefogenheter som ankommer på riksmyndigheten enligt 4 kap. i rikslagen. Enligt rikslagens 23 § avser tillsynen både efterlevnaden av rikslagen och av de Europeiska kommissionens förordningar som antagits med stöd av ITS-direktivet.

I rikslagens 24 § föreskrivs om tillsynsmyndighetens rätt att få information trots sekretessbestämmelserna. Rätten att få information avgränsas till information som är nödvändig för att utföra uppgifter enligt denna lag av dem vars rättigheter och skyldigheter fastställs i denna lag eller i de Europeiska unionens förordningar som kompletteras och preciseras enligt denna lag. Bestämmelserna är av betydelse för skyddet för privatlivet och skyddet av personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen. Rätten att få information är omfattande. Enligt förarbetena har rikslagens 24 § utformats mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i lagen om transportservice (RP 105/2025 rd, s. 71). De riksbestämmelserna kom till efter och med beaktande av grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 46/2016 rd, s. 5–6 och KoUB 3/2017 rd, s. 26–27). Mot denna bakgrund torde bestämmelserna om rätten till information vara förenliga med grundlagen och kan intas i landskapslagstiftningen.

I rikslagens 26 § finns bestämmelser om vite och hot om tvångsutförande. Enligt 18 § 26 punkten i självstyrelselagen har landskapet rätt att lagstifta i fråga om utsättande och utdömmande av vite samt förbud och andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelserna kan intas i landskapsregleringen.

I blankettlagens 2 § anges också att trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab svarar för ordnandet och förvaltningen av en nationell

åtkomstpunkt enligt ITS-direktivet och för gränssnitt mot andra transportslag även på Åland. I detaljmotiveringen hänvisas till att medlemsstaterna ska utse nationella åtkomstpunkter enligt de delegerade förordningar som kommissionen har antagit med stöd av ITS-direktivet. Det hänvisas till att det är trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab som enligt rikslagens 8 § svarar för ordnandet och förvaltningen av den nationella åtkomstpunkten. Av självstyrelselagens 59 b § följer då att Fintraffic Ab verkar som nationell åtkomstpunkt även för landskapets del (LF 10/2025-2026, s. 18).

Enligt rikslagens 8 § fungerar den nationella åtkomstpunkten som plattform för informationsutbyte mellan datainnehavare och dataanvändare. Enligt artikel 4 punkt 22 i ITS-direktivet definieras en nationell åtkomstpunkt som ett digitalt gränssnitt som inrättats av en medlemsstat och som utgör en enda åtkomstpunkt för data, enligt specifikationer som avses i artikel 6. EU-lagstiftningen förutsätter inte att ordnandet av den nationella åtkomstpunkten ska vara en myndighetsuppgift, utan det kan också åläggas privata aktörer. Utgångspunkten är att det finns endast en nationell åtkomstpunkt och att den ger den enda åtkomsten till de data som avses i EU-förordningarna (RP 105/2025 rd, s. 56–57).

Enligt Ålandsdelegationens uppfattning följer det av EU-lagstiftningen att varje medlemsstat endast kan ha en nationell åtkomstpunkt med ovan beskrivna uppgifter gentemot unionen. Högsta domstolen har tolkat självstyrelselagens 27 § 4 och 42 punkter så att lagstiftningskompetensen åvilar riket i de fall där den EU-rättsliga normen riktar sig till medlemsstaten med ett krav på ett konkret handlande i förhållande till unionen och dess organ, som utesluter parallella lösningar. Det är då fråga om uppfyllande av en för hela landet gällande förpliktelse mot utländska makter (HD 28.8.1998). En bestämmelse om detta har intagits i självstyrelselagens 59 b § 3 mom., enligt vilken det ankommer på riket att utse förvaltningsmyndigheten i de fall då medlemsstaten enligt gemenskapsrätten får utse endast en förvaltningsmyndighet. I tidigare utlåtanden har Ålandsdelegationen tagit ställning till hur landskapslagstiftning förhåller sig till denna bestämmelse i självstyrelselagen (se t.ex. ÅD 12/13, 27/13 och 51/23).

Ålandsdelegationen noterar att trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab är ett helägt statligt bolag med specialuppgifter. Med anledning härav påpekas att grundlagens 124 § innehåller bestämmelser om de förutsättningar under vilka offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter. Trafikstyrningsbolagets uppgifter omfattar inte förvaltningsbeslut som gäller enskilda personers eller företags rättigheter och skyldigheter (RP 105/2025 rd, s. 81). Således verkar trafikstyrningsbolagets uppgifter inte innefatta sådana i självstyrelselagens 59 b § 3 mom. avsedda beslut som ska fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt. Trots detta har

offentliga förvaltningsuppgifter ansetts ingå i bolagets verksamhet och överföringen av dessa uppgifter har ansetts vara förenlig med grundlagens 124 § (jfr GrUU 1/2025 rd och RP 105/2025 rd, s. 79–85). I tidigare utlåtandep Praxis har Ålandsdelegationen ansett att privaträttsliga samfund under vissa omständigheter kan funktionellt betraktas som delar av den egentliga statsförvaltningen (jfr ÅD 15/14).

Självstyrelselagens 59 b § 3 mom. är tillämplig i situationer där EU-lagstiftningen förutsätter att endast en *förvaltningsmyndighet* får utses. Ålandsdelegationen anser att trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab ska uppfattas som en sådan förvaltningsmyndighet vid utförandet av uppgiften som nationell åtkomstpunkt enligt rikslagens 8 §. Med beaktande av detta anser Ålandsdelegationen att blankettlagens 2 § om trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab:s uppgifter är förenlig med självstyrelselagen.

Av förarbetena till blankettlagen blir det i viss mån oklart om samtliga uppgifter som trafikstyrningsbolaget har påförts enligt rikslagen utgör sådana uppgifter som avses i 59 b § 3 mom. i självstyrelselagen. Bestämmelserna i rikslagens 3 kap. om informationstjänsten är i huvudsak nationell reglering (RP 105/2025 rd, s. 67). Till den del bolagets uppgifter inte direkt följer av krav i EU-lagstiftningen om att utse endast en förvaltningsmyndighet fördelas behörigheten enligt 59 b § 1 mom. i självstyrelselagen. I självstyrelselagens 59 b § 2 mom. föreskrivs om vad som gäller om de åtgärder landskaps- och riksmyndigheterna kommer att vidta är beroende av varandra.

I blankettlagens 3 § finns bestämmelser om avvikelser och hänvisningar. Enligt blankettlagens 3 § fungerar landskapsregeringen som i rikslagen avsedd vägmyndighet och väghållare.

I blankettlagens 4 § föreskrivs om förordningsfullmakt. Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar som landskapsregeringen bestämmer. Motsvarande delegeringsstadganden har ansetts vara vaga, men de har inte ansetts stå i strid med 21 § 1 mom. i självstyrelselagen eller 80 § 1 mom. i grundlagen (se bland annat ÅD 11/13, s. 2). Ålandsdelegationen konstaterar att i rikslagen för tillfället inte ingår bestämmelser om förordningsfullmakt.

I landskapslagen om ändring av landskapslagen om ordnande av kollektivtrafiktjänster görs tekniska följdändringar och justeringar. Ålandsdelegationen har inte några särskilda kommentarer till denna del.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Leino-Sandberg, Siitari och Åkerblom.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Sören Silverström
sekreterare